

ERDAL GÜVEN'İN HOŞÇAKAL MAYUMİ VE YUMİ-İSTANBUL'DA BİR GEYŞA ADLI
ROMANLARINDA JAPONYA VE JAPONLAR

JAPAN AND THE JAPANESE IN ERDAL GÜVEN'S NOVELS TITLED HOŞÇAKAL MAYUMİ
AND YUMİ-İSTANBUL'DA BİR GEYŞA

Ece SERRİCAN KABALCI

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

Fen Edebiyat Fakültesi

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

eceserrican@hotmail.com

ORCID: 0000-0002-3050-1717

ÖZ

ABSTRACT

Geliş Tarihi:

15.07.2024

Kabul Tarihi:

10.09.2024

Yayın Tarihi:

20.12.2024

Anahtar Kelimeler

Ertuğrul Fırkateyni
Türk-Japon ilişkileri
Japonya
Kültür

Keywords

Ertuğrul Frigate
Turkish-Japanese
relations
Japan
Culture

14 Temmuz 1889'da İstanbul'dan hareket eden Ertuğrul Fırkateyni, 7 Haziran 1890'da tarihî yolculuğunu tamamlayarak Japonya'ya ulaşmıştır. Görevini tamamladıktan sonra 15 Eylül 1890'da Yokohoma Limanı'ndan İstanbul'a gitmek üzere yola çıkmış ancak 16 Eylül'de yakalandığı fırtına yüzünden Oshima kayalıklarına çarparak batmıştır. Yaşanan faciadan sadece 69 kişi sağ kurtulmuştur. Kazazedelere bölge halkı yardım etmiş, Japon halkı Ertuğrul şehitleri adına yardım kampanyaları düzenlemiştir, Japon İmparatoru kurtulanların İstanbul'a ulaştırılmasıyla bizzat ilgilenmiştir. Türk ve Japon milletini derinden etkileyen Ertuğrul Fırkateyni'nin tarihî yolcuğu ve yaşanan facia, edebî anlatılarda da yer bulmuştur. Erdal Güven'in *Hoşçakal Mayumi* ve *Yumi-İstanbul'da Bir Geyşa* adlı romanları Ertuğrul Fırkateyni'nin yolculuğuna odaklanan ve kaza hakkında kayda geçen tarihî gerçekleri aktaran edebî eserlerdir. Bu çalışmada; yazarın, söz konusu iki eserinde Japonya'ya ve Japonlara özgü millî, dinî ve kültürel değerleri roman kurgusu içinde hangi yönleriyle ele aldığı incelenmiştir.

Ertuğrul Frigate, which was departed from Istanbul on July 14, 1889 and reached Japan on June 7, 1890. It departed from Yokohoma Port to Istanbul on September 15, 1890 but it crashed into the Oshima cliffs due to the storm it caught on September 16. Only 69 people survived the disaster. The people of the region helped the survivors, the Japanese people organized aid campaigns on behalf of the martyrs of Ertuğrul, and the Japanese Emperor personally took care of the delivery of the survivors to Istanbul. The historical journey and disaster of Ertuğrul Frigate, who deeply affected the Turkish and Japanese nations, also found a place in literary narratives. Erdal Güven's novels *Hoşçakal Mayumi* and *Yumi-İstanbul'da Bir Geyşa* are literary works that focus on Ertuğrul Frigate's journey and convey the historical facts recorded about the accident. In this study, it was examined in which aspects of the national, religious and cultural values specific to Japan and Japanese dealt within the fiction of the novel in the author's aforementioned two works.

DOI: <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1516558>

Atf/Cite as: Serrican Kabalci, E. (2024). Erdal Güven'in Hoşçakal Mayumi ve Yumi-İstanbul'da Bir Geyşa adlı romanlarında Japonya ve Japonlar. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, Türkiye-Japonya Diplomatik İlişkilerinin 100.Yılı Özel Sayısı*, 97-111.

Giriş

II. Dünya Savaşı felaketine rağmen siyasi ve ekonomik bir dünya gücü olmayı başaran Japonya, modern başarı öykülerinden birini yazmıştır. Geleneksel değerlerin özünü koruyan Japonya, Doğu'nun ve Batı'nın etkilerine direnmiştir (Meyer, 2019: 1-2). Asya'nın doğu ucunda bir ada ülkesi olan Japonya, coğrafi konumu nedeniyle istila ve dış baskılardan korunmuş, öte yandan dış dünya ile ilişkilerini istediği şekilde biçimlendirmiştir. Çinliler ve Koreliler başta olmak üzere Asya milletleriyle ilişki kuran Japonlar, Avrupa'dan ilk kez Portekizlileri tanımış; ilerleyen dönemlerde İspanyollar ve Hollandalılar ile temas etmişlerdir (Akbay, 2012: 178).

Japonya'da Türkiye hakkındaki ilk bilgiler Çin kaynaklarından edinilmektedir. Japonların, Türklerle ilk karşılaşmaları 13. yüzyıl Moğol saldırıları sırasında gerçekleşmiştir. Türklerin de yer aldığı Kubilay Han yöntemindeki Moğol ordusu, Orta Asya ve Çin'i fethettikten sonra Japonya'ya uzanmak istemiş ve bu bölgede çatışmalar yaşanmıştır (Erdemir, 2014: 18). Kobe'deki Kosetsu Sanat Müzesi'nde bulunan *İnebahtı Savaşı Resmî* adlı tablo esas alındığında Japonya'da Türk algısının 16. yüzyıl sonlarında başladığı düşünülmektedir. 1571 İnebahtı Savaşı'nı konu alan resim, Portekizli tacirler tarafından Japonya'ya getirilmiştir. Araştırmalara bakıldığında Nishikawa Joken, 1695'e yayımlanan eserinde Türkiye'yi *Turkein* olarak belirtmiş ve Türkleri, Hollandalılara benzetmiştir. Arai Hakuseki, *Sairan İgen* (1713) adlı kitabında Türkiye için *Toruka* ifadesini kullanmıştır (Erdemir, 2009: 61). Shiraiwa Kazuhiko, Türkiye'nin *Toruko* adıyla ilk kez Edo Dönemi olarak bilinen Tokugawa Dönemi (1600-1868) ortalarında fark edildiğini söylemektedir. İki ülke arasındaki siyasi ilişkiler ise, Batılı ülkelere tanınan kapitülasyonların ve Rusya'nın topraklarını genişletme tehdidinin ortaya çıktığı 19. yüzyılda başlamıştır. Meiji Dönemi'nde (1868-1912) Avrupa seyahatlerinin ortak durağının İstanbul olmasıyla Japonlar, Türkiye hakkındaki bilgileri birinci elden gözlemlemeye ve öğrenmeye başlamışlardır. Böylece siyasi ve askerî anlamda başlayan ilişkiler, İstanbul ziyaretleri sırasında edinilen bilgilerin aktarıldığı makale ve seyahatnameler sayesinde kültürel boyuta taşınmıştır (Erdemir, 2014: 18-22).

Kapılarını dış dünyaya açan ve Batı'daki gelişmeleri yakından takip etmek isteyen Japonya, Batı'ya heyetler göndermiştir. Bu heyetlerden biri olan Iwakura Heyeti'ne katılan Fukuichi Genichiro (1841-1906), İstanbul'a gelen ilk Japon olarak bilinmektedir. Genichiro, İstanbul gezisi hakkında herhangi bir hatırat kaleme almadığı için Türkiye'ye dair düşünceleri bilinmemektedir. 1876 yılında ziyaret ettiği Türkiye ile ilgili gözlemlerini *Man'yu Kitei* (1877) adlı eserinde kaleme alan Nakai Hiroshi, Türkiye'yi ziyaret eden ikinci Japon ünvanına sahiptir. İki ülke arasındaki ilişkiler yoğunlaştıkça Türkiye'ye gelen Japon sayısı da artmıştır. 1899 yılında Türkiye'yi gezen Japonlardan biri olan Ienaga Toyokichi, *Nishi Ajia Ryokōki* adlı hatıratını yazarak Japon toplumunda Türkiye imajının oluşmasına katkı sağlamıştır. Bu dönemdeki en önemli isimlerden biri de İstanbul'a gayriresmî elçi sıfatıyla gelen Yamada Torajiro'dur. Japonya'ya döndükten sonra Türkiye ile ilgili anılarını *Toruko Gakan* (1910) adlı kitabında toplamıştır. *Toruko Gakan*'da, Türkiye'de yaşadığı süre içinde gördüğü sosyal ve kültürel hayatı anlatmıştır. Resmî anlamda Türkiye hakkındaki gözlemlerini aktaran kişi ise, Takashiro Kobayashi adlı diplomattır. 1942-1946 yılları arasında Türkiye'de yaşayan Takashiro Kobayashi, *Isutanburu no Yoru* (1948) adlı eserinde Türkiye'ye dair gözlemlerini anlatmıştır. Eserde; tarih, siyaset ve ekonomi gibi birçok alanda farklı konuları ele almıştır (Sicim Kaplan, 2021: 285-286).

Bu eserlerin yanı sıra Türk-Japon ilişkilerini en fazla etkileyen olay, 1890 yılında Japonya'ya dostluk ziyareti için gelen ve zorlu bir yolculuk sonrası batan Ertuğrul Fırkateyni felaketidir. İmparator Meiji'nin kardeşi Prens Komatsu ve eşinin 1887'da gerçekleştirdikleri İstanbul ziyaretinin ardından II. Abdülhamit, Japonya ile sıkı ilişkiler kurmak amacıyla Osmanlı fırkateyni Ertuğrul'u, Komutan Osman Bey ve 609 mürettebatı ile 1889'da Japonya'ya gönderir. Asya sularında yaşanan aksiliklere rağmen Ertuğrul, 1890 yılında Japonya'ya ulaşır. İmparatorluk ailesi ve yetkililerle olan görüşmelerini tamamlayan ekip, dönüş yolunda fırtınaya yakalanır ve gemi batar. Hayatta kalan 69 kişi, Japon hükümeti tarafından İstanbul'a gönderilir. Ertuğrul faciası, iki ülke arasında duygusal bir bağ kurulmasını sağlamış, Japonlarla Türkler arasındaki ilişkiyi "ortak soylu savaşçı bir mirasa sahip Asyalıların dostluğu" şekline sokmuştur (Esenbel: 2019: 288-290). Ertuğrul'un batmasından sonra gemi mürettebatının cesetlerinin ve eşyalarının denizden çıkarılması, Japon halkının yardım faaliyetleri düzenleyerek şehit aileleri için para toplaması II. Abdülhamit'i memnun etmiştir. Bu memnuniyetini para yardımında bulunmak, çalışmalarda yer alan Japonların isimlerini öğrenerek onlara nişanlar vermek şeklinde göstermiştir (Ulusan Şahin, 2001: 80).

Ertuğrul Fırkateyni faciası dönemin Japonca gazete ve dergilerinde de yer bulmuştur. Bu yayınlar, Japon halkına yaşanan faciayı aktarabilmek için yarışmışlardır. Gazeteler sadece haberleri bildirmekle kalmamış, şehit aileleri

için yardım kampanyası da başlatmışlardır. Facianın şehitleri ve sağ kurtulanlar Japon İmparatoru'nun misafirleri kabul edildiğinden gazeteler de Japonların dostluk ve sevgisini göstermek için kampanyayı ilk sayfalarından duyurmuşlardır (Misawa: 2008: 163). Ertuğrul Fırkateyni faciası hakkında Japonya'daki gazete ve dergilerde çıkan haberleri inceleyen Nobuo Misawa, tüm yayınlarda ilk başta Ertuğrul felaketine karşı derin bir sempati ve acıma duygusunun ön plana çıktığını hatta duyguların hümanizm patlaması olarak kabul edilebileceğini belirtir. Japon toplumunda Osmanlı İmparatorluğu'na karşı özel bir yakınlık olduğunun altını çizer. Bu his hem Japonya'nın hem de Osmanlı İmparatorluğu'nun Avrupa ülkeleriyle eşit olmayan diplomatik antlaşmalar yaşadığı ve bu durumun her iki ülkeyi de aynı potada buluşturduğunu vurgular (Misawa, 2003: 15). Misawa'ya göre, Ertuğrul felaketi Japon halkı arasında milliyetçi duygulara bağlı güçlü bir kamuoyu yaratmıştır. Ancak bu duygular sadece "Avrupa ülkelerine karşı antipati veya rekabet"e bağlıdır (2003: 17).

Ertuğrul Fırkateyni'nin tarihî yolculuğuna dair bilgi aktaran kişilerden biri de Yamada Torajiro'dur. *Nihon Shimbun* ve *Tokyo Nichinichi Shimbun* gibi gazetelerde yazılar yazan Yamada Torajiro, dönemin aydınlarıyla yakın ilişkiler kuran entelektüel bir yazar olarak kabul edilir (Erdemir, 2011: 137). Uzun yıllar Türkiye'de kalan ve iki ülke arasındaki ilişkilerde etkili olan Yamada Torajiro'nun Ertuğrul Şehitliği'nde yapılan tören vesilesiyle 30 Ekim 1928 tarihinde Japon gazetelerinde *Hatırat* başlığıyla yayımlanan bir yazısı vardır. Japonya'da yayımlanan bu yazının Fransızca tercümesi Türkiye'ye gönderilmiş ve M. Fehmi tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Ertuğrul Fırkateyni'nin Japonya'ya yaptığı ziyaretle başlayan yazı, yaşanan facianın ardından yaşananları da anlatan dikkate değer bir belgedir. Yamada Torajiro, *Kishu Yarımadası Önünde Felaket* başlıklı bölümde, kaza hakkında anlatılan bilgileri şu şekilde aktarır (Ulsan Şahin, 2004: 95):

16 Eylül'de, akşamın saat dokuzuna doğru, Higashi-Muro mıntıkasında, Wakayama Vilayeti'nde, Oshima nahiyesinin yakınında kain Kashinosaki fenerinde bir adam, bir ecnebi birdenbire meydana çıktı. Çınlıçplaktı, kanın aktığı yaralarla mesturdu. Havf ve heyecana düşmüş olan fener bekçisi kim olduğunu sordu, fakat meçhul adamın kendisine söylediklerini anlayamadı; yalnız kazazede bir bahriyeli ile işi olduğunu anlıyordu; ona ecnebi yelkenli gemilerini musavver bir tablo gösterdi ve kazazede eliyle dört direkli bir Türk yelkenlisini gösterdi; beğçi muhtelif memleketlerin bayraklarını gösterdi ve artık biliyor ki bu kazazede Türk filusunun bir gemicisidir. (akt. Ulsan Şahin, 2004: 97)

Ertuğrul Fırkateyni kazası hakkında süreli yayınlarda yayımlanan haberlerin dışında yaşanan felakete bizzat şahit olmuş kişilerin hatıraları da bulunmaktadır. Bu kişilerden biri gemi mürettebatından Çarkçı Yüzbaşı Mehmed Ali Balkır'dır. Mehmed Ali Bey'in hatıraları *Haftalık Mecmu'a*'da 3 Ocak 1927'de *Ertuğrul ile Japonya'ya Giden ve Boğulmaktan Kurtularak Aydete Muvaffak Olan Mütekaid Babriye Kaymakamı Mehmed Ali Bey'in Mübeyyic Hatıraları* adıyla Hikmet Şevki Bey tarafından kaleme alınarak tefrika hâlinde yayımlanmıştır (Sürmeli, 2023: 176). Japonya'daki görevini tamamlayan Ertuğrul Fırkateyni'nin İstanbul'a dönmek üzere yola çıktığında yakalandığı fırtınanın canlı tanığı olan Mehmed Ali Bey, *Canınızı Kurtarın* başlığı altında ölümle nasıl yüz yüze geldiklerini ve kazanın nasıl gerçekleştiğini şu şekilde anlatmıştır:

Artık fener göründü diye hepimiz sevinmeye başlamıştık. Fakat orada iki boğaz vardı. Bir kör boğaz, diğeri de asıl boğaz... Bizim kılavuzumuz olmadığından kör boğaza girmişiz. Feneri sağımıza alacağımız yerde, solumuza almışız. Boğaza girdik. Biraz ilerleyince karşımızda sahil bulduk. Şimdi dönmek lazımdı. Fırtına bütün dehşetiyle devam ediyordu. Bir manevra ile dönüp fırtınanın üzerine gitmek lazımdı. Bu mümkün mü? Zaten geminin en iyi havada ancak beş altı mil seyrettirecek makineleri vardı. Bu makine bir manevra için konulmuştu. Yelken açmak mümkün olmadığı zamanlar bu makinelerle manevra yapardık. Makineler tabiatıyla manevradan sonra o müthiş fırtınaya mukavemet edemedi. Gemi kıçın kıçın gitmeye başladı. Armayı soyduk. Fakat idare ettiremedik. Çift demir attık. Bilek kalınlığında olan bu zincirler alelade iplik gibi kesiliyordu. Artık hiçbir ümit kalmamıştı. Uzaktan süvarinin sesi geliyordu: - Canınızı kurtarın... Canınızı kurtarın... (akt. Sürmeli, 2023: 183)

Ertuğrul Fırkateyni faciası ile farklı bir boyut kazanan Türk-Japon ilişkileri, 1925 yılında yerini diplomatik ilişkilere bırakmıştır. Özellikle 1960'lı yıllardan sonra Türkiye ile Japonya'nın ekonomik ilişkileri gelişmeye başlamıştır. 1970'lerden sonra gerçekleştirilen resmî ziyaretler, ikili temaslara ortam hazırlamıştır (Sadıklar, 1991: 30). Kazada hayatını kaybeden şehitler anısına, kazanın olduğu yere üç anıt dikilmiştir. Oshima Adası'nda yapılan Ertuğrul Deniz Şehitleri Anıtı, şehitlerin gömüldükleri mezarların buldukları yerdedir. Her yıl kazanın yaşandığı gün, anıtın bulunduğu yerde anma töreni düzenlenmektedir (Sicim, 2023: 190).

Yaşanan facia üzerine ilk olarak Bahriye Subayı Süleyman Nutki tarafından *Musavver Ertuğrul Fırkateyni Faciası* isimli bir kitap yayımlanmıştır (Misawa, 2010: 180). 1327/1911 tarihli bu eserin ana gövdesini daha önce *Ceride-i Bahriye*'de yayımlanmış olan Ertuğrul Fırkateyni'nin Japonya seyahatine ilişkin yazılar oluşturur. Bu yazılar arasında gemi kumandanı Osman Paşa'nın yolculuk sırasında gönderdiği telgraf ve mektuplar da bulunur. Süleyman Nutki, tefrika edilen bu yazıları kitap hâline getirirken yaşanan faciayı ve sonrasındaki gelişmeleri kendi yorumuyla okuyucuya aktarmıştır (Korkmaz, 2021: 184-185). Türk-Japon ilişkilerini derinden etkileyen Ertuğrul Fırkateyni faciası, aynı zamanda edebî eserlerde de yer bulmuştur. Bu eserler aracılığıyla tarihî bir olay roman kurgusuyla okuyucu ile buluşturulmuştur. Ertuğrul Fırkateyni ile ilgili Türk edebiyatındaki ilk roman, Burhan Arif Ongun'un yazdığı *Üç Babriyelinin Sevgilileri* (1970) adlı eserdir. Bunun dışında; Erdal Güven'in *Hoşçakal Mayumi* (2002) ve *Yumi-İstanbul'da Bir Geysa* (2010), İskender Pala'nın *Aşkname* (2007), Erdoğan Şimşek'in *Gurbette Senda Gözyaşları* (2008), Sunay Akın'ın *Önce Kadınlar ve Çocuklar* (2011), Yasemin Bülbül'ün *Son Saltanat Ertuğrul* (2012), Ziya Şakir'in *151 Nolu Şehit-Ertuğrul Faciasında Bir Aşk Hikâyesi* (2014), Sevim Koyunoğlu'nun *Ertuğrul Faciası* (2014) adlı eserleri bulunmaktadır. Ayrıca Behçet Necatigil'in *Ertuğrul Faciası* (1995) adında radyo oyunu bulunmaktadır (Sicim, 2018: 50).

Bu çalışmada, Erdal Güven'in birbirinin devamı olarak kaleme aldığı *Hoşçakal Mayumi* ve *Yumi-İstanbul'da Bir Geysa* adlı romanlarında yer alan Japonya'ya özgü unsurlar üzerinde durulmuştur. İki roman, tarihî bilgiler dışta tutularak incelenmiş, Japonya'ya ve Japon toplumuna ait hangi özelliklerin ön plana çıkarıldığı tespit edilmiştir. Yapılan inceleme sonucunda *Hoşçakal Mayumi*'de; sumo güreşçileri hakkında bilgi verildiği ve sumo müsabakalarının anlatıldığı, geysalık sanatının inceliklerinin ele alındığı, Japon kültüründe önemli bir yeri olan çay seremonilerine yer verildiği görülmüştür. Japonya'yı ve Japonları anlatan bu romanın devamı niteliğinde olan *Yumi-İstanbul'da Bir Geysa* adlı eserde ise, Japonların Türk milleti ile olan benzerlikleri ön plana çıkarılmıştır. Özellikle soy-kültür-din yönünden iki milletin de ortak değerlere sahip olduğunun vurgulandığı görülmüştür.

Hoşçakal Mayumi'de Japon Kültürü

Erdal Güven, *Hoşçakal Mayumi* adlı romanında tarihî gerçekliğiyle Ertuğrul Fırkateyni'ni ve hayalî kişiler olduğunu belirttiği Teğmen Nureddin ile Geysa Mayumi arasındaki aşkı anlatır. Kitabın başında yer alan *Yazarın Notu* bölümünde, Ertuğrul'un battığı yer olan Kuşimoto Adası'na ilk gittiği 1994 yılında romanı yazmaya karar verdiğini belirtir. Ada halkından, Kuşimoto'ya ne zaman bir Türk gelse mutlaka yağmur yağdığını, bu yağmurların şehit denizcilerin sevinç gözyaşları olduğuna inanıldığını öğrenir. Anma töreninde ve Japonya'da bulunduğu süre içerisinde adaya her gittiğinde yağmur yağdığını görünce Ertuğrul hakkında araştırma yapmaya başladığını dile getirir. Tarihî bir olayı kurgulayarak roman formunda okuyucuyla buluşturduğunu özellikle belirtir. Ayrıca şehitlerin aziz ruhuna duyduğu saygıdan dolayı roman başkışisi Nureddin'in tamamen hayal ürünü olduğunu vurgular (Güven, 2002: 5).

Babası da denizci olan Nureddin, küçüklüğünden beri denizci olmak ve babasının gittiği uzak limanlara gitmek isteyen bir gençtir. Hayallerini gerçekleştirmesine, Bahriye Mektebi'nden teğmen olarak mezun olmasına az bir zaman kalan Nureddin, Haliç'te demirli gemiler arasından özellikle Ertuğrul'u beğenmektedir. 1863 yılında Sultan Abdülaziz döneminde Kasımpaşa tersanelerinde yapılan, makine ve buhar kazanları İngiltere'de monte edilen, 80 metre uzunluğunda, 18 metre genişliğindeki bu üç direkli yelkenli aynı zamanda buhar kazanlı güçlü bir fırkateyn olarak dikkatini çekmektedir. Ancak Haliç'e hapsedildiğinden tuzlu suyun içinde ahşabı çürümüş, yelkenleri yırtılmış, buhar kazanı paslanmış.

Romanın başlangıcında, Haliç'te demirlenip çürümeye bırakılmış gemilerin varlığına Nureddin'in hayalleri üzerinden dikkat çekilmiştir. II. Abdülhamit'in emriyle buraya getirilen gemiler, zamanında yedi düvele korku salan Osmanlı donanmasının yadigârlarıdır. II. Abdülhamit'in donanmayı Haliç'e demirletmesinin en geçerli sebebi borçlanarak kurulan donanmanın Osmanlı-Rus Savaşı'nda varlık gösterememesidir. Bunun dışında olası sebepleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

“1. Donanmanın kendisini de amcası Abdülaziz gibi tahttan indireceği korkusu.

2. Donanmayı yenilemek ve yaşatmak borçlanmak demektir. Osmanlı Devleti'nin eski borçlarını temizlemek, yeniden borçlanmamak arzusu.

3. Ruslara taviz vermek.

4. İngilizlerle dost geçinmek” (Ulusan Şahin, 2001: 47).

Nureddin'in hayran olduğu ve mürettebatı olmak için hayaller kurduğu Ertuğrul, uzun zamandır limanda demirli olmasına rağmen ihtişamı ile ön plana çıkan bir gemidir. Romanda teknik özelliklerine de yer verilen Ertuğrul, II. Abdülhamit'in emriyle İmparator Meiji'ye hediyeler ve liyakat madalyaları sunmak için seçilir. Büyülü Uzakdoğu seferi için hazırlanan Ertuğrul'un savaş gemisi görüntüsünü yumuşatmak adına mürettebatında öğrencilere yer verilmesine karar verilir. Ertuğrul'un uzun bir seferi tamamlayabileceği şüpheli olsa da en gösterişli gemi olması ve Osmanlı tersanelerinde yapılmış olması nedeniyle Bahriye Nazırı tarafından bu gemi seçilmiştir. Japonya'yla yakınlaşmanın önemli bir adımını oluşturan bu seferde önce Marmaris'e uğrayacak olan gemi oradan Port Said'e gidecek, Süveyş Kanalı'nı geçtikten sonra Cidde ve Kamerun limanlarına, Aden üzerinden Bombay'a ve daha sonra Singapur ve Hong Kong yoluyla Japonya'nın Yokohama Limanı'na ulaşacaktır.

Romanda Ertuğrul Fırkateyni'nin seçimi, gemi komutanı olarak Albay Osman Bey'in seçilmesi, yapılan hazırlıklar, mürettebatın belirlenmesi, hareket zamanı, seferde yaşanan aksilikler, geçilen limanlar hakkında tarihî bilgiler yer alır. Tarihî bilgilerin dışında yazar, şehitlerin ruhlarını rahatsız etmemek adına hayalî olarak seçtiğini belirttiği Nureddin'in bu sefere dâhil olmasını ve yaşadıklarını kurgular. Babasız büyüyen Nureddin, kendisini oğlu gibi gören Komutan Osman Bey'i babası yerine koyar ve kaderlerinin ortak yazıldığına inanarak bu sefere çıkar. Ertuğrul, İstanbul'dan ayrılırken romanda *Küçük Geysa* başlığı açılarak Yumi'nin hayatının anlatımına geçilir.

Yumi'nin babası Tanaka-san bir sumo güreşçisidir. Mahallî turnuvalarda adını duyuran Tanaka-san, sumoyu bıraktıktan sonra bir restoran açmış, bir de sumocuların yetiştiği yer olan bir *beya* almıştır. Yumi'nin annesi Bayan Yuko, sumocuların bakımından sorumludur. Gündelik işlerde ailesine yardım eden Yumi'nin hayatı, annesinin ölümünün ardından babasının tekrar evlenmesiyle tamamen değişmiştir. Yumi ile ilk başta iyi geçinen üvey annesi, kendi çocuğu doğduktan sonra ona eziyet etmeye başlamıştır. Baba Tanaka-san kızının çektiği eziyeti, *beyayla* ilgilenilmediği için güçten düşen sumocuları, geçim sıkıntısı çektiği insanları yani kendi hatası yüzünden yaşananları gördükçe içine kapanmıştır. Japon kültüründe her suçun bir cezası olduğundan hatasının bedelini canıyla ödeyerek onurunu kurtarmaya karar vermiştir.

Sosyal düzenin korunması ve bireyin utançtan kurtulmasının en uç noktası intihar eylemidir. Japonlar arasında niyet ya da karar intiharı olarak adlandırılan bu intihar şeklinin en tanınmış uygulayıcıları samuraylardır. Sadakate ve onurlu yaşam tarzına önem veren samuray için herhangi bir suçtan temizlenmenin yolu intihardır (Nureeva, 2020: 45). İntihar, Japon kültüründe olumlu bir eylem olarak görülür ve törensel bir yapıya sahiptir. Japonların 800 yıllık bir geçmişe sahip olan bu rituel intihar törenine *seppuku* adı verilir. Düşmanın eline düşmekten kurtulmak için Japon savaşçıları tarafından yapılan *seppuku* özellikle savaşçı samurayların tercih ettiği bir intihar şeklidir. *Seppuku*, kelime anlamı olarak karnın yarılması ve kesilmiş göbek anlamına gelmektedir (Köse ve Aslan, 2019: 15). Japon geleneginde karın; cesaret, cömertlik, açık yüreklilik ve erdem kaynağı olarak görüldüğünden bu eyleme *seppuku* adı verilmiştir (Sümer, 2016: 106). Japon kültüründe samuraylarla özdeşleşen *seppuku* temelde insanın utanç duygusundan kurtulmak ve onurunu yüceltmek için kendi hayatından vazgeçme yöntemidir. Dinî ve ahlaki açıdan intihara olumsuz bir anlam yüklemeyen Japonya, en yüksek intihar oranlarına sahip ülkelerden biridir. *Hoşçakal Mayumi*'de de Yumi'nin babası Tanaka-san'ın, onurunu kurtarmak için hayatından vazgeçmesi aslında Japonların intihar eğilimine bir göndermedir.

Babasının ölümünden sonra tutunacak bir dalı kalmayan Yumi, nereye gideceğini bilmeden yollarda koşar, yorgunluktan bayılır ve gözlerini açtığında kendini İzumi'nin evinde bulur. İzumi, sokak ortasında baygın bir şekilde yatan Yumi'yi evine getirdiğini anlatır ve kendisini şu şekilde tanıtır:

Bak küçük tamago, “gei” sanat ve gösteri demektir “şa” ise insanlar. İkisini birleştir bakalım. Ne çıkıyor ortaya? Geysa, yani “insanlara hizmet sanatçısı”. Burası da bir okiya, yani geysaların yaşadıkları ev. Ben de bu evin okami-sanıyım, yani annesi. Bu evde her şeyden ben sorumluyum. Evde yaşayan tüm geysalar, maikolar (genç geysa adayı), tamagolar (çırak geysa), herkes benim çocuğumdur. (s. 64)

Yumi'nin hayat hikâyesini dinleyen ve ona üzülen İzumi, Yumi'yi çırak geysa yani *tamago* olarak evine kabul eder. Tokyo'da Asakusa Tapınağı yakınlarında yer alan geysa mahallesi Ningyocho'da bulunan bu *okiyada* iki geysa, iki *maiko* (genç geysa adayı), iki *tamago* (çırak geysa) ve İzumi vardır. *Maikolar* gösterilerde geysalara yardım ederek işin inceliklerini öğrenir, *tamagolar* ise evdeki herkesin işlerini görmektedir. Geniş bir bahçede bulunan *okiya*, bir ailenin kontrolünde bulunur. Geysalar burada *okiyanın* sahibi olan aileyle birlikte yaşar. *Tamagolar* farklı binada kalmasına rağmen İzumi'nin gözbebeği olan Yumi de geysaların yanına alınmıştır. Yumi'nin çekici ve güzel bir

kız olması gejša adayı olarak seçilmesinde etkili olmuştur: “Evin en güzel kıızıydı Yumi, çekik gözkapaklarının altında iri gözleri, yuvarlak, yumuşak hatlı güleç bir yüzü, küçük göğüsleri ve daracık bir kalçası vardı. Kimono giyerken poposuna yastık koymasına gerek kalmayacak kadar düzgün vücut hatlarına sahipti” (s. 59).

Ortaokulu bitirdikten sonra aileleri tarafından bu evlere getirilen kızlar, iyi bir gejša olabilmek için okula gönderilir, dans ve müzik eğitiminin yanı sıra psikoloji dersi de alırlardı. Yumi de burada yaşamaya başladıktan sonra hem okuluna devam eder hem de *şamisen* adı verilen geleneksel müzik aletini çalmayı öğrenir. Gejša Omagari’ye hizmet eden Yumi, sekiz yaşındayken geldiği bu evde on iki sene geçirdikten sonra yirmi yaşındayken *maiko* (genç gejša adayı) olur. Renklerin anlamının değişimi anlamına gelen *maikoluğa* geçiş gecesinde, gejšalarınkine göre daha renkli ve parlak olan kimonosu giyer. Yumi’nin *maiko* olduğu gecede İzumi, onu konuklarına Mayumi olarak tanıtmış ve gejšalar dünyasında ona yeni bir isim vermiştir. Mutluluktan uçan Mayumi, en mutlu olduğu gece İzumi’nin ölümüyle sarsılmıştır. İzumi’nin ölümünden sonra *okejyan*ın sahibi olan Omagari ile yas tutan Mayumi, kardeşi gibi sevdiği gejšanın yanından ayrılmamıştır. Omagari de kendisinden sonra Tokyo’nun en meşhur gejšasının Mayumi olacağını söyleyerek onu bu hayata hazırlamıştır.

Japonya’nın önemli simgelerinden olan gejšalar, özel ziyafet ve toplantılarda misafirlere hizmet etmesi için profesyonel olarak eğitilmiş kadınlardır. 11. yüzyılda savaşçıları eğlendiren kadınların ortaya çıkmasıyla başladığı düşünülen gejša geleneği, 17. yüzyılda popüler olmuştur. Giydikleri kimonolar, eski Japon stilinde taranmış saçları ile gejšalar; şarkı söyleyerek ve klasik Japon dansları ederek misafirlerini eğlendirir. Gejšanın en büyük amacı konuklarına hoş vakit geçirtmektir. Bunu da sanat gösterileri yaparak gerçekleştirmektedir. *Şamisen* denilen Japon gitarını ve *tuzumi* denilen küçük Japon davulunu çalan gejšalar; şarkı söylerler ve çiçek düzenleme sanatı *ikebanaya* hâkimdirler. Ayrıca gejšalar, duygularını gizlemek için yüzlerini beyaza yakın solgun bir renkte, dudaklarını ise kıpkırmızı boyarlar. Başarılı bir gejša artistik kabiliyete, güzelliğe, nezakete ve çekiciliğe sahip olmalıdır (Kitamura, 2007: 75-77).

Güzelliği ile dikkat çeken Yumi, Mayumi ismini almasıyla birlikte Tokyo’nun en meşhur gejšası olmak için yıllarca çalışır. Omagari’nin yardımı ve himayesi sayesinde çay davetlerinin aranılan ve en çok kazanan gejšası olur. Japonya’nın önde gelen kişilerinin düzenlediği davetlere katılan Mayumi, herkesi kendisine hayran bırakır. Hayranları arasında Yakuza grubu Yamağuçilerin oğlu da vardır. Mayumi’ye olan aşkını ilan eden delikanlı, onunla sevgili olmak ister. Mayumi bu teklife kesin bir cevap vermez ama bu sayede birçok ünlü bürokrat ve iş adamının özel gecelerine Omagari ile birlikte çağrılmaya başlar.

Japon mafya örgütü olan Yakuza, dünyanın en eski ve yerleşik organize suç örgütlerinden biridir. Yakuza ismi Japon kâğıt oyunu Oicho-Kabu’dan gelmektedir. Oyundaki en kötü el; ya (8), ku (9) ve sa (3) kartlarından oluşur ve bu kartların toplamı sıfır olarak kabul edilir. Bu sayıların sırasıyla Japonca telaffuz edilmesi ile Ya-ku-za oluşur ve “en çok beceri en az şans” anlamında kullanılır. Kendini soylu ve onurlu bir tarihin mirasçısı olarak kabul eden Yakuza; Japon tarihi, kültürü ve askerî geleneklerinin bir parçası olarak şekillenmiştir. Samurayların katı disiplin, cesaret ve fedakârlık gibi niteliklerini Yakuza’da bulmak mümkündür (Argun, 2014: 158). İnsanlara yaklaşımı, alt üst ilişkisi, piramit şeklindeki örgütlenişi, katı kuralları, devleti ve ülkeyi her şeyden üstün tutuşu ve örgüt üyelerinin görüntüsü ile Yakuza, ender bir yapıya sahip suç örgütlerinden biri olarak kabul edilir (Fırınçoğulları, 2020: 50). Romanda Yakuza’nın Japon mafya örgütü olduğu dile getirilmiş ancak örgütün işleyişi ya da eylemleri hakkında başka bir bilgi verilmemiştir. Gücü, otoriteyi ve zenginliği temsil eden örgütün veliahtlarından birinin Mayumi’yi beğendiği belirtilmiş ancak bu ilişkinin devamı getirilmemiştir.

Japonya’nın en meşhur gejšalardan biri olan Mayumi bir gün, Osmanlı İmparatoru II. Abdülhamit’in, İmparator Meiji’ye iyi niyetlerini sunmak için gönderdiği Ertuğrul Fırkateyni’nin komuta heyeti için düzenlenecek olan bir geceye davet edilir. Bu gecede ilk kez Nureddin ile karşılaşacak olan Mayumi, tüm hayatını değiştirecek bir gece yaşayacağından habersiz bir şekilde hazırlanmaya başlar. Zorlu geçen on bir ayın ardından Japonya’ya varan Ertuğrul Fırkateyni’nin üst düzey mürettebatı için düzenlenen bu geceden önce Osman Paşa, Nureddin ile birlikte şehri gezmeye çıkar. İlk olarak Tokyo’nun en büyük Budist tapınağı olan Asakusa Tapınağı’na gezerler.

645 yılında yapılmış olan Senso-ji Tapınağı, Tokyo’da bulunan eski bir Budist tapınağıdır ve Kannon’a ev sahipliği yaptığı için Asakusa Kannon olarak da adlandırılır. Efsaneye göre balıkçı iki kardeş balık avlarken ağlarına kutsal kabul edilen Kannon heykeli takılır. Kannon, hastaları iyileştiren ve yardım dileyen herkesin sesini duyabilen merhamet tanrıçasıdır. Heykelin saklandığı yere daha sonra Senso-ji Tapınağı yapılır (<https://www.senso-ji.jp/english/>). Asakusa Tapınağı’na gördükten sonra şehrin işlek caddelerinde gezen Osman Paşa ve Nureddin, şehir turu sırasında Japon toplumu ile Türk toplumu arasında benzerlikler olduğunu

da görür. Japonların Hibiya Caddesi'nden geçip en kalabalık alışveriş bölgesi olan Ginza'ya ulaştıklarında dükkânların önünde duran ayakkabıları görünce şaşırırlar. Onlara eşlik eden Mihmandar Bay Niva, şu şekilde bir açıklama yapar: "Japonya'da dükkânların içi, tatami dediğimiz hasır yer kaplamalarıyla örtülüdür. Tatamiler, ayakkabıya basılırsa çabuk aşınır, bu yüzden de dükkân sahipleri ayakkabılarını çıkartmadan kimseyi içeri almazlar. "Kültürleri bize ne kadar benziyor değil mi Nureddin," dedi Osman Paşa" (s. 149).

Türklerle benzer bir alışkanlığa sahip olan Japonlar ayakkabı ile eve girmedikleri gibi tapınaklara, bazı restoran ve mağazalara girerken de ayakkabılarını çıkarırlar. Türk evlerinde ön plana çıkan halı ve kilimin yerini Japonya'da *tamami* almıştır. Geleneksel Japon tarzı odalarda kullanılan *tatami*, zemini yumuşatması ve ısı kaybını önlemesi için tercih edilir. Pirinç samanı saplarından yapılan *tatamiler* dışında sıkıştırılmış tahta kıymığı ve köpükten yapılanları da bulunmaktadır. Romanda *tatami* ve halının kullanım alanlarının benzerliğinden bahsedilerek kültürler arasındaki benzerliğe dikkat çekilmektedir.

Japon toplumunun ve insanının kendine özgü yani ulusal karakteri hakkında yapılan çalışmalarda ortak bazı yargıların oluştuğuna dikkat çeken Güvenç'e göre, duruma ve koşullara göre birbiriyle çelişik davranışlar içine girebilen Japonlar, genellikle aşağıdaki üç maddede toplanabilecek davranış özelliği sergilemektedir:

- a. İş ilişkilerinde duyarlı bir yakınlık, yumuşaklık, hoşgörü ve anlayış,
- b. Aile ilişkilerinde aşırı bir düzen, kuralcılık ve töreye bağlılık,

c. Yarışta ve savaşta fanatizme varan bir aşırılık, acı çekmekten ya da acı çektirmekten sanki zevk alan bir küstahlık, sertlik ve kabalık (2002: 40). Sıralanan bu özellikler göz önüne alındığında, roman içerisinde daha çok hane içi ilişkilerin ön planda tutulduğu ve Japonların töreye olan bağlılıklarının ön plana çıkarıldığı görülmektedir.

Türk ve Japon kültüründeki benzerliklerin dışında farklılıklara da şahit olan Nureddin ve Osman Paşa'ya, insanların selamlaşma biçimi şaşırtıcı gelmiştir. Japonya'nın kültürel geleneklerinden biri, el sıkışmak ya da sarılmak yerine eğilerek selam vermektir. Güvenç'in *Japon Kültürü* adlı eserinde yer verdiği bilgilere göre, Japonya'daki günlük hayatın en dikkat çekici davranışı belden eğilerek verilen selamdır. Seslenme, selamlaşma, hâl hatır sorma, özür dileme, tanışma ve ayrılma sırasında Japonlar karşılıklı selam vermektedirler. Selam yalnızca başla değil, beden belden yukarısını öne doğru eğerek gövdeyle verilmektir. Görgü kuralı gereği selamlaşan kişilerin birlikte ve aynı dereceyle eğilmeleri beklenmektedir (2002: 135). Teması sifıra indiren ve kişisel alanın korunmasına katkı sağlayan bu selamlaşma biçimi birçok millet için olduğu gibi Türk toplumuna da yabancıdır.

Japonya'da buldukları süre içinde bu kültürü yakından tanımaya çalışan Nureddin, geysaların hizmet ettiği bir davete katılır ve burada Mayumi ile tanışır. Çekik gözlü Japon kızına karşı bir şeyler hissettiğini anlayan Nureddin, ertesi gün Tokyo Körfezi'nde yapılacak olan kürek yarışlarında bir kez daha Mayumi ile bir araya gelir. Koyu bir muhabbete dalan Mayumi ile Nureddin, yarışın ardından sumo müsabakalarına gitmeye karar verir. İlk kez sumo güreşi izleyen Nureddin, bu sporu güreşe benzetir. Rakibinin dengesini kaybetmesini sağlayarak vücudunun herhangi bir kısmını mindere değdirmenin ya da ringin dışına atmanın hedeflendiği sumoda kazanmak için ringin içinde kalmak gerekmektedir. İzlediği müsabakayı güreşe benzeten Nureddin, gördüğü her şeyi kendi kültürüyle karşılaştırarak Mayumi'ye anlatır. Güzel geysadan gözlerini alamayan Nureddin, Yokohama'da demirli olan gemiye dönmek zorunda olduğu için üzülür. Bu yüzden, görüşebilmeleri için Mayumi'yi gemiye davet eder. Nureddin gittikten sonra hasretine dayanamayan Mayumi, Omagari ile birlikte onu ziyaret eder. Ziyaretin ardından onları tren istasyonuna götürmek için gemiden ayrılan Nureddin, iki geysanın ziyaret etmek istediği bir eve davet edilir. İki gencin rahatça görüşebilmesi için ayarlanan bu ziyarette Mayumi, Nureddin'e özel bir gösteri sunar. Nureddin'e hünerlerini göstermesi ve onu etkilemesi adına düzenlenen bu çay töreni ikisinin yalnız kalmasını sağlar. İki sevgili o günden sonra Nureddin Tokyo'ya geldikçe Omagari'nin kiraladığı evde buluşmaya başlar.

Nureddin, Mayumi ile Japonların *maçça* adını verdikleri çayı içmeye alışır. İlk içtiğinde bu çayın "çamur gibi" olduğunu düşünen Nureddin, zamanla bu çaya alışır ve Mayumi ile olan buluşmalarında bu çayı içmeden duramaz. Hatta bir gün Mayumi'nin henüz eve gelmediğini görünce kendi *maçça* demler. Mayumi, onun bu davranışına hem şaşırır hem de sevinir. Çünkü Japon erkeklerinin ev işleriyle ilgilenmediklerini, eşlerine karşı kaba olabildiklerini görmüştür. Nureddin'in onlar gibi olmaması Mayumi'yi sevindirir. Mayumi'nin zihninden geçen bu kısa karşılaştırmanın ardından Japon kültüründe çay seremonisinin önemli olduğu belirtilir. Özellikle geysaların hizmet ettiği çay davetlerinde aynı yere ikinci kez dudak değdirmekten kâseyi ya da bardağı döndürerek içme geleneği vardır.

Japon çay seremonisine *cha-no-yu* adı verilir ve Zen Budizmi'nin etkisi ile yeşil çay tozunun bazı geleneksel kurallar bütünü içinde hazırlanmasını, hazırlanan çayın servisini ve içilmesini içerir. *Cha-no-yu*, Türkçe'de *çay için sıcak su*; *sado* ve *chado* ise çay yolu/sanatı olarak bilinir. Çayın Japon kültüründeki önemi, bunun bir efsane olarak anlatılmasından da anlaşılır. Söylenceye göre 6. yüzyılda Darma adındaki Budist keşiş, meditasyon sırasında uykuya daldığı için göz kapaklarını keserek kendini cezalandırır (Erdemir, 2010: 106). Daha sonra yaşananlar ise şu şekilde aktarılır:

(...) Darma'nın göz kapakları toprağa kök salmıştır. Darma, göz kapaksız kocaman gözleriyle, her göz kapağından harika bir bitkinin boy attığını görür. Bu, dünyanın daha önce ya da en azından özelliklerinden haberdar olmadığı çay bitkisinden başka bir şey değildir. Darma yaprakları yer yemez tuhaf bir canlılık ve neşe hisseder, üstelik canlılığını da geri kazanmıştır. Darma, çay yapraklarının o zamana dek bilinmeyen etkisini anlata anlata bitiremediği için, bu soylu bitkinin ünü çabucak yayılır ve eşsiz yaprakların kullanımı yaygınlaşır. (akt. Erdemir, 2010: 106)

8. yüzyıla kadar ilaç olarak kullanılan çay, Budist Keşiş Saicho tarafından 9. yüzyıl başında Japonya'ya getirilmiştir. Başlangıçta saray çevresinde ilgi gören çay, Keşiş Eisai (1141-1215) döneminde önem kazanmıştır. Keşişlere, Zen meditasyonunda uyanık kalabilmeleri için tavsiye edilen çayın 12. yüzyıldan itibaren *maçça* adlı yeni bir türü geliştirilmiştir. 15. yüzyıla gelindiğinde bir seremoniyle sunulan çay; asalet, estetik ve dinî özellikler taşımaya başlamıştır. Buna da *çay yolu* yani *sado* denilmiştir. Japonya'nın dış dünyaya kapandığı 17. yüzyılda çay, toplumun her kesimine yayılmıştır (Erdemir, 2010: 106-107).

Hareket ve sükûnun birbirini dengelediği çay seremonisi, uyumlu ve ölçülü hareketlerin oluşturduğu dingin bir ritüeldir. Yavaş ilerleyen bu ritüelde sadelik, estetik ve zarafet dolu hareketlerle huzura ulaşmak amaçlanır. Kendine has ekipman ve kurallarla adım adım hazırlanan bol köpüklü yeşil çayı içmeden önce uyulması gereken son bir ritüel daha vardır: Ele alınan kâseyi içmeden önce sağdan sola doğru çevirmek. Böylece hem kâsenin güzelliği karşı tarafa tamamen gösterilir hem de bu hareketle bereket diğerleriyle de paylaşılır (Yiğit, 2021: 81-82). Geysa Mayumi'nin Nureddin için düzenlediği özel çay seremonisinde bardağı çevirerek içmesi bu geleneğin uygulanışına bir örnektir. Nureddin ile gelecek planları yapan Mayumi için *maçça* hazırlamak ve sevdiği erkek ile birlikte içmek en büyük mutluluktur. Nureddin, buluştukları bir gün Mayumi'ye kendisiyle evlenerek İstanbul'a gelmesini teklif eder. Bu teklife şaşırın Mayumi, bunca sene emek verdiği geysalığı bırakıp gitmek istemez ama sevdiği erkeği de kaybetmeyi göze alamaz. Mantiği ve duyguları arasında bocalayan Mayumi, Nureddin'in teklifini kabul eder. Önce sadece misafir olarak İstanbul'a geleceğini daha sonra evlenmeyi düşünebileceğini söyler.

Yumi-İstanbul'da Bir Geysa'da Türk-Japon Karşılaştırması

Mayumi'ye evlilik teklif eden Nureddin, onunla sözleştikten sonra İstanbul'a dönmek için Ertuğrul Fırkateyni'ne geri döner. Dönüş yolunda fırtınaya yakalanan Ertuğrul'un kayalıklara çarpıp parçalanmasının ardından denizde yaşanan can pazarının anlatımıyla başlayan roman, Nureddin ve bazı arkadaşlarının yüzerek karaya ulaşmalarının ardından yaşananları anlatır. Bir ışık görüp oraya doğru yüzen kazazedeler için Kuşimoto Adası'nın ucunda bulunan fener kurtarıcı olmuştur. Kazadan kurtulan altmış dokuz denizci, köylülerin yardımıyla hayata tutunmuştur. Japon milleti; yaralıların tedavisi, şehit olanların denizden çıkarılması ve defnedilmesi ile yakından ilgilenmiş, yaşanan facia manevi yönden iki toplumu birbirine bağlamıştır.

Romanda, kazazedelerin ailelerine ulaştırılmak üzere yardım kampanyası düzenleyen Torajiro Yamada, Nureddin'in en yakın arkadaşı olarak tanıtılmıştır. Türk-Japon ilişkilerinin kurulmasında önemli bir rol üstlenen Torajiro Yamada, tarihî kaynaklarda yer alan gerçek bir kişidir ancak anlatı içerisinde roman kişisi olarak yer almıştır. Torajiro Yamada, kazazedeler için toplanan bağışları getirmek için geldiği İstanbul'da uzun süre kalmış ve belirli aralıklarla Japonya'ya gitmiştir. 19. yüzyılda İstanbul'da yaşayan yabancılardan biri olan Yamada, samuray sınıfından gelen elit bir aileye mensuptur. İyi bir eğitim alan Yamada, Türkler ile ilişki kurmakta zorlanmamış, kurduğu ilişkiler sayesinde güven kazanarak ticaret yapmıştır. İstanbul'da Nakamura Mağazası adında bir dükkân işletmiş, Japon sanat ürünleri ve porselenleri satmıştır.

Eserde roman kişilerinden biri olarak yer alan Yamada'nın; İstanbul'a geldikten sonra Türkçe öğrenip Müslüman olduğu ve Abdüley Yamada Paşa ünvanı aldığı belirtilir. Ancak bu konuda yapılan çalışmalarda, Yamada'nın İslamiyet ile ilişkisi tartışmalıdır. Yamada'nın İslam dinine sempati duyduğu ve bilgi sahibi olduğu bilinmektedir. Ancak birçok araştırmacı, Yamada'nın Müslüman olduğuna dair bir kanıt olmadığını kabul etmektedir (Erdemir,

2009: 87-88). Yamada, *Toruko Gakan* adlı kitabında bu konuyla ilgili şunları dile getirmiştir: “Türklere yakınlaştım, din adamları ile sohbet ettim. İslamiyet’i araştırmak için fazla zaman ayıramasam da Müslümanların düşünce yapıları ile geleneklerini tamamıyla anladığımı düşünüyorum; onlarla aynı duyguları hissediyorum” (akt. Erdemir, 2009: 98).

Dinî inancı hakkında farklı görüşlerin öne sürüldüğü Yamada, romanda Müslüman bir paşa olarak yer alır ve Nureddin ile birlikte Türklerin menfaatini korumaya yönelik görevler üstlenir. Nureddin’in güvendiği ve en yakın arkadaşı olarak gördüğü Yamada, roman içerisinde ön planda yer alan kişilerdendir. Türk-Japon karşılaştırmalarında Türkleri Nureddin, Japonları Yamada temsil eder. Onların diyalogları iki kutbu birbirine yakınlaştırmayı hedefler. Romanın başlangıcında anlatılan facianın ardından kazazedeler için Yamada’nın seferber olduğu ve bir yardım kampanyası başlattığının belirtilmesi, Yamada’ya olumlu nitelikler yükler. Ayrıca Japon köylülerin, II. Abdülhamit’in kendilerine teşekkür etmek amacıyla gönderdiği altınları geri çevirmeleri, okuyucu gözünde Japon halkına yönelik bir sempati de uyandırır. Yazar tarafından oluşturulan bu olumlu atmosfer Nureddin ve Yamada arasında geçen diyaloglarla pekiştirilir. Nureddin ve Yamada kendi aralarında Japonların bu davranışını değerlendirirken aslında her iki toplumun da aynı şekilde davranacağı konusunda hemfikir olurlar. Buradan hareketle, Türk ve Japon milletinin benzer davranışlarda bulunacağını, manevi yönden benzer özellikler taşıdıklarını düşünürler. Bu düşünceler şu şekilde vurgulanmaktadır: “Japon köylülerin davranışını Doğu kültüründe “olması gereken” olarak tanımlayıp normal karşılayan Yamada, “Aynı kaza küçük bir Osmanlı kasabasında olsa acaba Türkler yardım ettikleri Japon misafirlerinden para alırlar mı? diye sordu. Yamada haklıydı, hiçbir Türk köylüsü bu durumda karşılık beklemez “Tanrı misafiri” der, baş tacı yapardı” (s. 93).

Sonuç olarak Japon köylülerin reddettiği altınların kazazedelerin ailelerine gönderilmesine karar verilir. Ayrıca arama kurtarma çalışmaları sırasında bulunan cesetlerin çoğu balıklar tarafından yenildiği için Japon balıkçılar Türk denizcilere saygılarından tek besin kaynakları olan bu balıkları avlamama kararı alır. Üç ay boyunca köylülerinin balık yemeyeceği duyurulur (s. 99). Japonların duyarlı davranışları ve yaşanan acıya ortak olma istekleri, iki milleti birbirine yaklaştırmıştır. Bu facia, Japon halkının yüreğinde önemli bir yer işgal etmiş, yaşananları anlatan birçok şiir yazılmıştır. Daikichi Izumi tarafından yazılan ve Naisi Uchigaki tarafından bestelenen ve aşağıda alıntılanan şiir, bu olayın halkın bilinç altında nasıl yaşadığını göstermesi açısından dikkat çekicidir:

Güneş hüznle battı.
Uzakta bir yıldız parlıyor,
Deniz çok azgın.
Beyaz anıtın gölgesi karanlığa düşüyor.
Sonsuz teessürle dua ediyoruz,
Ruhların huzuru için;
O cesur gemicilere ve şanlı Ertuğrul’a.
O çığgın fırtınada,
Kaybolan harp gemisini yutan dalgalar,
O geceki gibi yüksek.
Ne acı, biz artık gemiyi göremiyoruz.
Kumano bölgesinde Koshino sahillerinde
Facianın balıkçılar yerini gösterirler.
Ve o gecenin korkunç amansız
Fırtınasını hep anlattılar.
Acısını kalbimizde duyacağız her zaman
Seneler geçse bile.
Ertuğrul’u biz asla unutamayacağız,
Çocuklarımıza her an anlatacağız onları (Turanlı, 2008, aktaran Çetindaş, 2016: 283-284).

Tüm yaşananlar birbirine çok uzak olan iki ülkeyi birbirine yaklaştırır. Doğu’da Japonya, Batı’da Osmanlı; birbirine çok benzeyen bu iki imparatorluk kaynaşmaya başlar. Kazayı gazete haberinden öğrenen Mayumi, Nureddin’in hayatta olduğunu öğrendikten sonra yardım kampanyasına destek olmak için bir dans gecesi düzenler ve tüm kazancını bağışlar. Son dansını yaptıktan sonra artık geysalık yapmayacağını, Nureddin ile İstanbul’a gideceğini söyleyerek asıl ismi olan Yumi’yi kullanmaya başlar. Onun bu kararını Nureddin memnuniyetle karşılar ve İstanbul’da kendisini bekleyeceğini söyleyerek yola çıkar. Japonya’da düzenlenen yardım kampanyasını yürüten ve çok merak ettiği İstanbul’a, kazadan kurtulan Türklerle birlikte gelen Yamada, Nureddin’in misafiri olur. Onun başı sarıklı, çift kılıçlı hâlini görmek hem de Nureddin’e hoş geldin demek için tüm komşular evde toplanır. Yamada’nın şaşkınlığını gören Nureddin, şu şekilde bir açıklama yapma gereği duyar:

“Bizde uzun yoldan gelen olunca konu komşu herkes hayırlı olsuna gelir.” Yamada, Nureddin’in lafını bitirmesine izin vermeden cevap verdi: “Yok ben ona şaşırıyorum, aynı Japonlar gibi siz de bir yabancı gördünüz mü işi gücü bırakıp onu seyrediyorsunuz. Baksana bütün misafirler sanki bir sirk hayvanıymışım gibi beni seyrediyor.” (...) “Yamada, Nureddin’in bozulduğunu anlayınca onu rahatlatma ihtiyacı hissetti. “Aman ne büyütüyorsun, siz de aynı manzarayla karşılaşmadınız mı? Hatırlasana, Tokyo sokaklarında dolaşırken bütün Japonlar sizi görmek için etrafınızda dolaşmadı mı? İşte al sana bir kültürel benzerlik daha. Ben sana diyorum Türkler ile Japonlar aynı soydan geliyor. Görürsün bak, bizden sonraki kuşaklar bunu ispat edecek.” (s. 110-111)

Türkler ve Japonların aynı soydan geldiğini vurgulayan Yamada, her fırsatta iki kültür arasında benzerlikler olduğunu söyler. Bu düşünceler romanda şu şekilde ifade edilir:

Yamada, Türkler ile Japonlar arasında mutlaka etnik bir ortak payda olduğuna inanıyor ve bir dönemler her iki ırkın da Orta Asya’da beraber yaşadıklarını iddia ediyordu. Ve kendi tezini ispat edebilmek için Nureddin’den öğrendiği yarım yamalak Türkçe’yi örnek gösteriyordu. “Baksanıza Paşam, gramatik olarak Türkçe ve Japonca aynı. Ben günlerdir gözlemliyorum; bu iki toplum mutlaka akraba” diyordu. (s. 118)

Yamada sık sık Türkler ve Japonların Orta Asya’da beraber yaşadığını, birbirine yakın ırklar olduğunu ileri sürer. Bu düşüncesini, Türklerin ve Japonların temelde aynı inanca sahip olduğunu kanıtlamaya çalışarak güçlendirmek ister. Şinto ve Şamanizm arasındaki benzerliklere şu şekilde dikkat çeker: “Japonların dini inancı Şinto, aslında öğrendiğim kadarıyla eski Türk uygarlıklarının inandığı din olan Şamanizm’le büyük benzerlik gösteriyor. Şintoizm’in temeli millet kavramına dayanır. İmparator, Güneş Tanrısı’nın oğludur ve yeryüzündeki en önemli tanrıdır. Herkes ona tapar derecesinde bağlıdır” (s. 172).

Şinto, Tanrı anlamına gelen *Şin* ve yol anlamındaki *To* kelimelerinden oluşur. İki sözcük birleşerek Tanrı Yolu anlamına gelen bir sözcük oluşturur (Bayrakdar, 2007: 96). Şintoizmin tarihi MÖ 7. yüzyıla kadar gider. Eski insanların şeytanlardan ve doğüstü güçlerden korkması, kendilerini korumak için Tanrılara sığınması sonucu ortaya çıkmıştır. Şintoizm’de birbiriyle hem kardeş hem de karı koca olan Gök (Baba Tanrı) ile Yer (Ana Tanrı), bütün Japon adalarını ve diğer Tanrıları doğurmuştur. Binlerce Tanrı olduğu söylenen Japonya’da; dağ, ırmak, ağaç, ateş, gök, fırtına ve yağmur tanrıları vardır. İmparator, Güneş ilahesinin torunudur ve onun atalarının ruhları en başta gelen ruhlardır (Kitamura, 2007: 133). Şintoizm’in en temel kavramı, Tanrı kavramını da içine alan *kami*dir. *Kami*nin geniş bir anlam çerçevesi vardır. *Kami*; manevî varlıklar, yüce ve üstün güçler, kutsal varlık ve ruhlar anlamına gelir. Ruhlar, melekler, tanrı/lar gibi görünmeyen bütün varlıkların genel adı olarak kullanılır. Yani Şintoizm’de tanrı/lar *kami*lerdir ancak her *kami* tanrı değildir. Farklı özelliğe ve güce sahip olan *kami*ler arasında iyi *kami*ler olduğu gibi kötü *kami*ler de vardır. Bazı araştırmacılar *kami* ile Eski Türk inançlarındaki *kam* kavramının benzerliğinden yola çıkarak bunların, kaynağını Orta Asya dillerinden alan ve benzer anlama gelen kavramlar olduğunu ileri sürmektedir (Şenavcu, 2022: 77). Japonların en çok önemstedikleri/tapındıkları ve adına *kami* dedikleri olgu ile Orta Asya kökenli Türk soylu kavimlerin kadim inançları arasında yer alan *kam* kelimesinin aynı kökten olabileceği yönünde düşünceler vardır. Buna göre *kami*, tıpkı *kam* gibi Kuzey veya Orta Asya orijinelidir. *Kam* ve *kami* kavramları; kutsalla kurulan ilişki bağlamında üstün olan, fazilet sahibi, yüce, mistik, otoriter ve aşkın olan anlamlarını tarih öncesi devirlerden bu yana değişmeden koruyabilmiştir (Karataş, 2020: 310).

Romanda, eski din ve töreler bakımından birbirine benzetilen iki ülkenin Batı karşılarındaki durumları da değerlendirilir. İki yüz yıl boyunca Batı’ya kapalı kaldıktan sonra sadece yirmi yıl içinde modern bir yapıya sahip

olan Japonya'nın, Türkiye için önemli bir örnek olduğu belirtilir. Japon reformlarının başarısının sırrının, halkla doğrudan temasta olmak ve bu teması din adamları aracılığıyla yapmak olduğu; bu yolda ilerlemenin önemli olduğu vurgulanır. Japonya örneğinde olduğu gibi millî devlet ile millî orduya destek veren milliyetçi bir toplumun küllerinden doğacağı inancının, Türk milleti için de geçerli olduğu belirtilir. Temel değerlere bağlı kalarak yükselme ve çağdaşlaşma hedefinin başarıyı getirdiğinin altı çizilir.

Yumi-İstanbul'da Bir Geysa'da, Nureddin ve Yumi arasındaki ilişkiye dair çok az bilgiye yer verilir. Romanın ilk bölümlerinde, facianın ardından İstanbul'a dönen ve Osmanlı Bahriyesi'nin en genç paşası olarak Heybeliada Bahriye Okulu Kumandanlığı'na atanan Nureddin'in, Heybeliada'da bir köşk kiraladığı ve sevgilisi Yumi'nin gelmesini beklediği belirtilir. Japonların saygılı davranışları ve geleneklerine olan bağlılıkları nedeniyle Yumi'nin İstanbul'a çabuk alışacağını düşünen Nureddin, bir yandan da annesinin rızasını aldığı için rahattır. Annesi bir Japon gelini olmasına ses çıkartmamış sadece genç kızın Müslüman olmasını dilemiştir. Her şeyi arkasında bırakıp aşkının peşinden giden Yumi'nin İstanbul'a gelişi görkemli olmuştur. İstanbul'a bir geysa olarak adım atmak isteyen Yumi'yi gören herkes şaşırmıştır. O an romanda şu şekilde anlatılmıştır: "Yumi, kiraz çiçeği desenli kimonosu, ipek kuşağı, yapılı saçları yüksek topuklu parmak arası terlikleriyle Tophane Rihtımı'na ayak bastığında Tophane'de hayat durdu. Yük taşıyan hamallar bile gözlerini ayırmadan bu yabancı kıza bakıyorlardı" (s. 139).

İstanbul'a geldikten sonra Türkçe öğrenen ve Müslüman olan Yumi, Nureddin ile evlenmiştir. Evlendikten sonra cemiyet hayatına ağırlık veren Yumi'nin, İstanbul sosyetesine katıldığı ve kayık yarışlarına merak saldığı söylenmiş ancak ayrıntılara yer verilmemiştir. Nureddin'in görevi gereği Japonya'ya geri dönen Yumi'nin memleketindeki yaşantısı ya da kocasıyla olan ilişkisi de anlatılmamıştır. Romanda ağırlıklı olarak Ertuğrul Faciası sonrası iki ülke arasında yaşanan siyasi gelişmelere yer verilmiştir. Roman başkışisi Nureddin tarafından kurulduğu belirtilen ve Balkanlar'da, Anadolu'da ve tüm Asya'da örgütlenen Kara Ejder teşkilatının Kuvâ-yı Milliye'ye nasıl dönüştüğü anlatılmıştır. Ayrıca romanda; Tokyo'da Türk ve İslam Cemiyeti'nin kurulması, bir Türk mahallesi oluşturulması ve Tokyo Camii'nin yaptırılması gibi konular işlenmiştir. Bu yönüyle *Yumi-İstanbul'da Bir Geysa* romanının ana başlıkta vurgulanan Yumi'nin hayatından bağımsız bir kurguya sahip olduğunu; romanda, başlığın altında yer alan "Japon Kara Ejder Teşkilatından Kuvayı Milliye'ye..." ifadesini açıklayıcı bir anlatım benimsendiğini söylemek mümkündür.

Sonuç

Erdal Güven'in *Hoşçakal Mayumi* ve *Yumi-İstanbul'da Bir Geysa* adlı romanları, Ertuğrul Fırkateyni'nin tarihî yolculuğuna sadık kalarak kaleme alınan ve arka planda Japonya'ya ve Japonlara dair özelliklere yer veren iki eserdir. Türk ve Japon milletinin hafızasında yer edinen tarihî bir olayı roman kurgusunda hikâyeleştiren bu romanlarda; Japonya'ya ve Japonlara özgü millî, dinî ve kültürel değerleri bulmak mümkündür.

Hoşçakal Mayumi'de, Japonya denildiğinde akla ilk gelen unsurlardan olan sumo güreşçileri ve geysalar okuyucunun karşısına çıkmaktadır. Babası sumo güreşçisi olan Mayumi'nin geysalığa başlaması ve bu sanatın inceliklerini öğrenerek mesleğinde ilerlemesi anlatılırken geysalık hakkında ayrıntılı bilgi verilmektedir. Romanda geysalığın anlatıldığı bu bölümlerin öğretici birer metin niteliği taşıdığı görülmektedir. Ayrıca Japon kültüründe önemli bir yeri olan çay ve geysaların misafirlerine çay servis ettikleri çay seremonileri, Mayumi'nin hayatı özelinde Japonya'nın vazgeçilmez kültür değerleri olarak romanda yer almaktadır. Japonya ile özdeşleşen ve dünyaca ünlü bir örgüt olan Yakuza mensuplarını bir çay davetinde buluşturan yazar, Japonya'nın kültür mozağını oluşturan unsurları okuyucuya tanıtmaktadır. Buna göre sumo güreşleri, geysalar, çay seremonisi ve Yakuzalar; *Hoşçakal Mayumi* adlı eserde yer alan Japon kültürüne özgü temel unsurları oluşturmaktadır.

Hoşçakal Mayumi'de ana hatları ile tanıtılan Japonlar, *Yumi-İstanbul'da Bir Geysa* adlı romanda Türk milleti ile olan benzerlikleri üzerinden değerlendirilir. Özellikle Türk ve Japon milletinin manevi yönden benzer özellikler taşıdığına dair örneklerle yer verilir. Romanda geçen diyaloglarda Türkler ile Japonların aynı soydan geldiğinin savunulduğu, iki milletin temelde aynı inanca (Türklerde Şamanizm, Japonlarda Şintoizm) sahip olduğunun ileri sürüldüğü görülür. Ayrıca birbirinden uzak iki ülkenin Batı karşısındaki durumunun benzer olduğu, her iki ülkenin de millî değerlere bağlı kalarak ilerleyebileceği vurgulanır. Temel değerlere bağlı kalarak yükselme ve çağdaşlaşmanın Japonya'nın başardığı, Türkiye'nin ise örnek alması gerektiği bir strateji olduğu vurgulanır. *Yumi-İstanbul'da Bir Geysa* adlı romanda özellikle iki ülke arasındaki siyasi ilişkilere, Anadolu'da ve tüm Asya'da örgütlenen Kara Ejder teşkilatının Kuvâ-yı Milliye'ye nasıl dönüştüğüne geniş bir yer verilir.

Sonuç olarak her iki romanın da odak noktasını Ertuğrul Fırkateyni'nin batışı ve sonrasında yaşanan tarihî ve siyasi olaylar oluşturur. Erdal Güven, geçmişte yaşanan olayları tarihî gerçekliğe sadık kalarak anlatır. Hatta şehitlerin aziz ruhunu incitmek adına roman başkışisinin tamamen hayal ürünü olduğunu özellikle vurgular. Roman başkışisi Nurettin'in hayatı anlatılırken adı geçen tarihî kişilerin dışında yer alan tek kişi Mayumi'dir. Mayumi ve Nurettin arasında yaşananlarla roman kurgusunu oluşturan yazar, Japonya ve Japonlar hakkında verdiği bilgilerle bu toplumun özünü oluşturan unsurları vurgular. Bilgi vermeyi amaçlayan bu bölümlerde, açıklayıcı ve nesnel bir anlatım kullanıldığından öyküleyici anlatım biçiminden uzaklaşır. Bu kullanım tarihî ve siyasi bilgilerin aktarımı ile birleştiğinde, *Yumi-İstanbul'da Bir Geysa* adlı romanda daha yoğun olmak üzere, iki roman da bilgilendirici birer metin olarak okunabilir. Söz konusu bilgi aktarımı Ertuğrul Fırkateyni hakkında bilgi sahibi olmayan okuyucuyu tarihî gerçekliklerle yüzleştirmiş ancak metni roman türünün özelliklerinden uzaklaştırmıştır. Bu noktalar göz önüne alındığında *Hoşçakal Mayumi* ve *Yumi-İstanbul'da Bir Geysa* adlı romanları; Ertuğrul Fırkateyni'ne dair tarihî bilgilere yer veren, Japonya ve Japonlar hakkında öne çıkan millî, dinî ve kültürel değerleri ayrıntılı bir şekilde açıklayan iki eser olarak kabul etmek mümkündür.

Kaynakça

- Akbay, O. H. (2012). Bir Japon aydınının gözünden Türkler-Nagase Hösuke'nin Türkiye izlenimleri. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 27, 177-190.
- Argun, U. (2014). Mafya ve şiddet: Japon mafya örgütü Yakuza'da şiddetin değişen boyutları. F. Irmak ve E. Darcan (Ed.), *Şiddet Suçlarında Yaklaşımlar ve Trendler* içinde (ss. 147-170). Adalet Yayınevi.
- Bayraktar, M. (2007). *Türkler ve Japonlar*. Tek Ağaç Eylül Yayıncılık.
- Çetindaş, D. (2016). Türk edebiyatında Ertuğrul Fırkateyni faciası. *Turkish Studies*, 11(4), 279-298.
- Erdemir, A. V. (2011). Yamada Torajirō ve Türkiye. *Folklor/Edebiyat*, 17(67), 137-142.
- Erdemir, A. V. (2009). İstanbul'da bir Japon tarihçi-Tokutomi Sohō'nun mektuplarında on dokuzuncu yüzyıl Türkiye imgeleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 59-68.
- Erdemir, A. V. (2010). Genel hatlarıyla Cha-No-yu. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(29), 42-52.
- Erdemir, A. V. (2014). *Japonya'da Türk imgesinin oluşumu (1890-1914)*. Kurgu Kültür Merkezi Yayınları.
- Esenbel, S. (2019). *Japon modernleşmesi ve Osmanlı*. İletişim Yayınları.
- Fıncioğulları, S. (2020). Organize suçlar ve mafya. D. A. Arslan (Ed.), *Suç Sosyolojisi* içinde (ss. 45-59). Paradigma Akademi Yayınları.
- Güven, E. (2002). *Hoşçakal Mayumi*. Remzi Kitabevi.
- Güven, E. (2010). *Yumi-İstanbul'da bir geysa*. Doğan Kitap.
- Güvenç, B. (2002). *Japon kültürü*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Karataş, H. (202). Japon halk dini geleneğinde kami kültü. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 13(79), 307-319.
- Kitamura, P. (2007). *Hayaller ülkesi Japonya*. Erko Yayıncılık.
- Korkmaz, M. (2021). Aydın ve müteşebbis bir bahriye subayı: Süleyman Nutki Bey'in hayatı (1854-1924) ve eserleri. *Türk Savaş Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 170-195.
- Köse, A. ve Arslan, F. (2019). Sosyolojik bir olgu olarak intihar. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 43(1), 1-20.
- Meyer, M. W. (2019). *Japonya tarihi (Hanedanlık döneminden günümüz Japonyası'na)* (L. Deadato, Çev.). İnkılâp Kitabevi.
- Misawa, N. (2003). Relations between Japan and the Ottoman Empire in the 19th century/ Japanese public opinions about the disaster of the Ottoman Battleship Ertuğrul (1890), *Ajames*, 18(2), 9-19.
- Misawa, N. (2008). Ertuğrul Faciası'na dair hakikatler, *1453 İstanbul Kültür ve Sanat Dergisi*, 4, 159-164.

- Misawa, N. (2010). Abdülhamid dönemi için kritik bir teferruat: Japon kaynakları ışığında Ertuğrul faciası. *Düşünen Siyaset*, 27, 179-194.
- Nureeva, M. (2020). *Japon popüler kültüründe ölüm olgusu: Çağdaş Japon sineması örneği* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Sadıklar, T. (1991). *Zirvedeki Japonya*. METEKSAN.
- Senso-ji'nin Tarihi*. (2016). <https://www.senso-ji.jp/english/>
- Sicim Kaplan, E. (2018). Toruko Gunkan Erutü-rurugō no Kainan ve Üç Bahriyelinin Sevgilileri adlı eserlerde Ertuğrul Fırkateyni faciası. *SEFAD*, 40, 45-60.
- Sicim Kaplan, E. (2021). Japon Çocuk Edebiyatı'nda Ertuğrul Fırkateyni olayı ve Türk algısı. M. Dündar (Ed.), *Prof. Dr. Pulat Otkan Anısına – Sinoloji, Japonoloji ve Koreanoloji Makaleleri* içinde (ss. 285-310). Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Sicim Kaplan, E. (2023). Abdülhamid'in rüyası Ertuğrul. *International Journal of Language and Translation Studies*, 3(2), 188-194.
- Sümer, N. (2016). Antik ve ilkel toplumlarda intihar olgusu. *Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 83-116.
- Sürmeli, S. (2023). Ertuğrul Faciası'ndan kurtulan Çarkçı Yüzbaşı Mehmed Ali (Balkır)'ın hatıraları. *History Studies*, 15(2), 171-196.
- Şenavcu, H. İ. (2022). Şintoizm'deki tanrı inancının Japon sosyal yaşamına etkisi. *Eskiyezi*, 46, 73-88.
- Ulusan Şahin, F. Ş. (2001). *Türk-Japon ilişkileri (1876-1908)*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Ulusan Şahin, F. Ş. (2004). *Ertuğrul Fırkateyni'nin Japonya yolculuğuna dair bir belge*. 19(1), 93-99.
- Yiğit, M. (Ağustos 2021). Japon çay seromonisi. *Hayat Memat Dergisi*, 80-83.

EXTENDED SUMMARY

Japan, which is an island country at the eastern end of Asia, is a country protected from invasion and external pressure due to its geographical location. Japan, which shapes its relations with the outside world in the way it wants, has managed to become a political and economic world power despite the World War II disaster. Japan wrote one of the modern success stories preserving its traditional values.

The first information about Turkey was obtained from Chinese sources in Japan. The first encounter of the Japanese with the Turks took place during the 13th century Mongol attacks. However, it is thought that the Turkish perception in Japan began at the end of the 16th century. Political relations between the two countries, on the other hand, began in the 19th century, when the capitulations granted to Western countries and the threat of expanding Russia's territory emerged. With the Meiji Period (1868-1912), the Japanese recognized Turkey with the common stop for European travels being Istanbul. While Japan, which is an Asian country, is modern enough to deal with Western countries, its adherence to its traditions and customs has created a positive perception of this country among the Turks. With the Ottoman frigate Ertuğrul disaster that took place in 1890, the friendship relationship that started between two geographically distant countries, left its place to diplomatic relations in 1925.

The sinking of the Ertuğrul Frigate on September 16, 1890, after it struck the Oshima cliffs during its return journey from Japan to Istanbul, had a profound impact on Turkish-Japanese relations. Following a visit to Istanbul by Emperor Meiji's brother Prince Komatsu and his wife in 1887, Sultan Abdulhamid II dispatched the Ottoman frigate Ertuğrul to Japan in 1889 under the command of Commander Osman Bey and with a crew of 609, aiming to strengthen bilateral ties. While returning from successful negotiations in Japan, the frigate encountered a storm that led to its sinking. 69 survivors of the crew were rescued and repatriated to Istanbul by the Japanese government. Local communities provided assistance, and the Japanese organized relief efforts in honour of the Ertuğrul martyrs. In remembrance of those lost in the tragedy, three monuments were erected at the site of the accident. The Ertuğrul Sea Martyrs Monument on Oshima Island stands over the graves of the martyrs, serving as a solemn location for an annual commemoration ceremony held on the anniversary of the accident.

The tragedy forged a deep emotional bond between Japan and Turkey, significantly enhancing their official relations. The aftermath of the accident brought the Japanese and Turks closer together, a connection that resonated through literary works which brought this historical event vividly to readers. Burhan Arif Ongun's *Üç Babriyelinin Sevgilileri* (1970) stands as the first novel depicting the Ertuğrul Frigate. Additionally, works like Erdal Güven's *Hoşçakal Mayumi* (2002) and *Yumi-İstanbul'da Bir Geysa* (2010), İskender Pala's *Aşkname* (2007), Erdoğan Şimşek's *Gurbette Sevdâ Gözyaşları* (2008), Sunay Akın's *Önce Kadınlar ve Çocuklar* (2011), Yasemin Bülbül's *Son Saltanat Ertuğrul* (2012), Ziya Şakir's *151 Nolu Şebit-Ertuğrul Faciasında Bir Aşk Hikâyesi* (2014), and Sevim Koyunoğlu's *Ertuğrul Faciası* (2014) further explore the impact of this event. Additionally, Behçet Necatigil's radio play *Ertuğrul Faciası* (1995) adds to the cultural significance of the tragedy, ensuring its remembrance through various forms of art and literature.

This study highlights Erdal Güven's novels *Hoşçakal Mayumi* and *Yumi-İstanbul'da Bir Geysa*, which he wrote as interconnected narratives. In the *Author's Note* section of *Hoşçakal Mayumi*, Güven emphasizes his commitment to portraying the historical reality of the Ertuğrul Frigate incident. He also clarifies that the central character, Nureddin, is a fictional creation born out of reverence for the martyrs' sacred memory. *Hoşçakal Mayumi* details the preparations of the Ertuğrul frigate for its journey to Japan, the events during the voyage, the observations of the delegation while in Japan, and Nureddin's encounter with Mayumi. In contrast, *Yumi-İstanbul'da Bir Geysa* investigates into the aftermath of the Ertuğrul frigate disaster, exploring its impact on the characters and the evolving dynamics between them.

In two novels recounting a historical event significant to the Turkish and Japanese nations, the author explores the journey of the Ertuğrul Frigate and faithfully portrays the documented facts surrounding the accident. In the background, the author provides insights into Japan and its cultural nuances. Through this exploration, the novels highlight distinctive national, religious, and cultural elements specific to Japan, underscoring their significance within the narrative.

In *Hoşakal Mayumi* the novel intensely presents iconic elements of Japanese culture, such as sumo wrestlers and geishas, which are often the first associations with Japan. The story begins with Mayumi, whose father was a sumo wrestler, transitioning into the world of geishas, mastering its intricacies to advance in her profession. Detailed insights into the life and art of geishas are provided, offering instructive passages within the narrative. The novel also highlights the profound cultural significance of tea ceremonies, where both tea and geishas play central roles in Japanese traditions. Mayumi's life is intricately woven into these cultural practices, emphasizing their indispensable role in Japanese society. Furthermore, the author brings together members of the Yakuza, a renowned organization synonymous with Japanese identity, during a tea gathering, showcasing the diverse elements that form Japan's cultural mosaic. Thus, *Hoşakal Mayumi* underscores sumo wrestling, geishas, tea ceremonies, and the Yakuza as fundamental and distinctive components of Japanese culture, enriching the novel with these cultural landmarks.

In *Hoşakal Mayumi*, the Japanese people are introduced with a focus on their societal framework. In *Yumi-İstanbul'da Bir Gejša*, similarities between the Japanese and Turkish nations are explored. The novel illustrates spiritual parallels, suggesting that both cultures share common traits. Dialogues in the narrative suggest that Turks and Japanese might share a lineage and similar beliefs; Shamanism for Turks and Shintoism for Japanese are cited as examples. The novel underscores that both nations face similar challenges from Western influences and emphasizes the importance of adhering to national values for progress and modernization. Japan's successful strategy in this regard is highlighted as a potential model for Turkey.